

Inwentaryzacja ornitologiczna i chiropterologiczna

1. Cel i zakres opracowania

Celem niniejszego opracowania jest ekspertyza chiropterologiczna oraz ornitologiczna, pod kątem występowania gatunków ptaków i nietoperzy na terenie budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Kochanowskiego w Brzeźnicy, w związku z planowanymi pracami termomodernizacyjnymi.

Niniejsze opracowanie ma na celu określenie stopnia zasiedlenia oraz charakteru użytkowania budynku przez ptaki i nietoperze. Zebrane informacje posłużą do sformułowania zaleceń mających na celu ochronę zwierząt w trakcie przeprowadzania prac oraz ustalenie wariantu skutecznej kompensacji siedlisk potencjalnie lub realnie utraconych w ich wyniku.

Zakres opracowania obejmują wyniki przeprowadzonych kontroli terenowych, ich interpretację oraz proponowane działania kompensacyjne.

2. Podstawa opracowania

Podstawą niniejszego opracowania jest zlecenie z Gminy Bochnia, na wykonanie inwentaryzacji ptaków i nietoperzy gnieźdzących się na terenie wskazanych obiektów gminnych.

3. Lokalizacja

Obiekt objęty niniejszym opracowaniem tj. budynek Szkoły Podstawowej w Brzeźnicy im. Jana Kochanowskiego położony jest na terenie działek nr ewidencyjny 388/1, 388/2 i 388/3 w miejscowości Brzeźnica nr 180. Budynek szkoły jest to budynek trzykondygnacyjny w rzucie w kształcie litery „T”, wybudowany w latach 50-tych, w kolejnych latach przechodzący remonty i rozbudowy. Szkoła zlokalizowana jest w centralnej części miejscowości Brzeźnica, przy skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 1443K z drogą gminną. Na poniższej mapie przedstawiono lokalizację opisywanego obiektu.

Rys. 1. Lokalizacja obiektu na ortofotomapie

4. Opis terenu i obiektu

Obiekt objęty opracowaniem to budynek Szkoły Podstawowej w Brzeźnicy im. Jana Kochanowskiego. Zlokalizowany jest w centralnej części miejscowości, przy skrzyżowaniu drogi powiatowej nr 1443K z drogą gminną, w terenie intensywnej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Jest obiektem wolnostojącym, trzykondygnacyjnym, w rzucie w kształcie litery „T”. Najbliższe sąsiedztwo budynku stanowią:

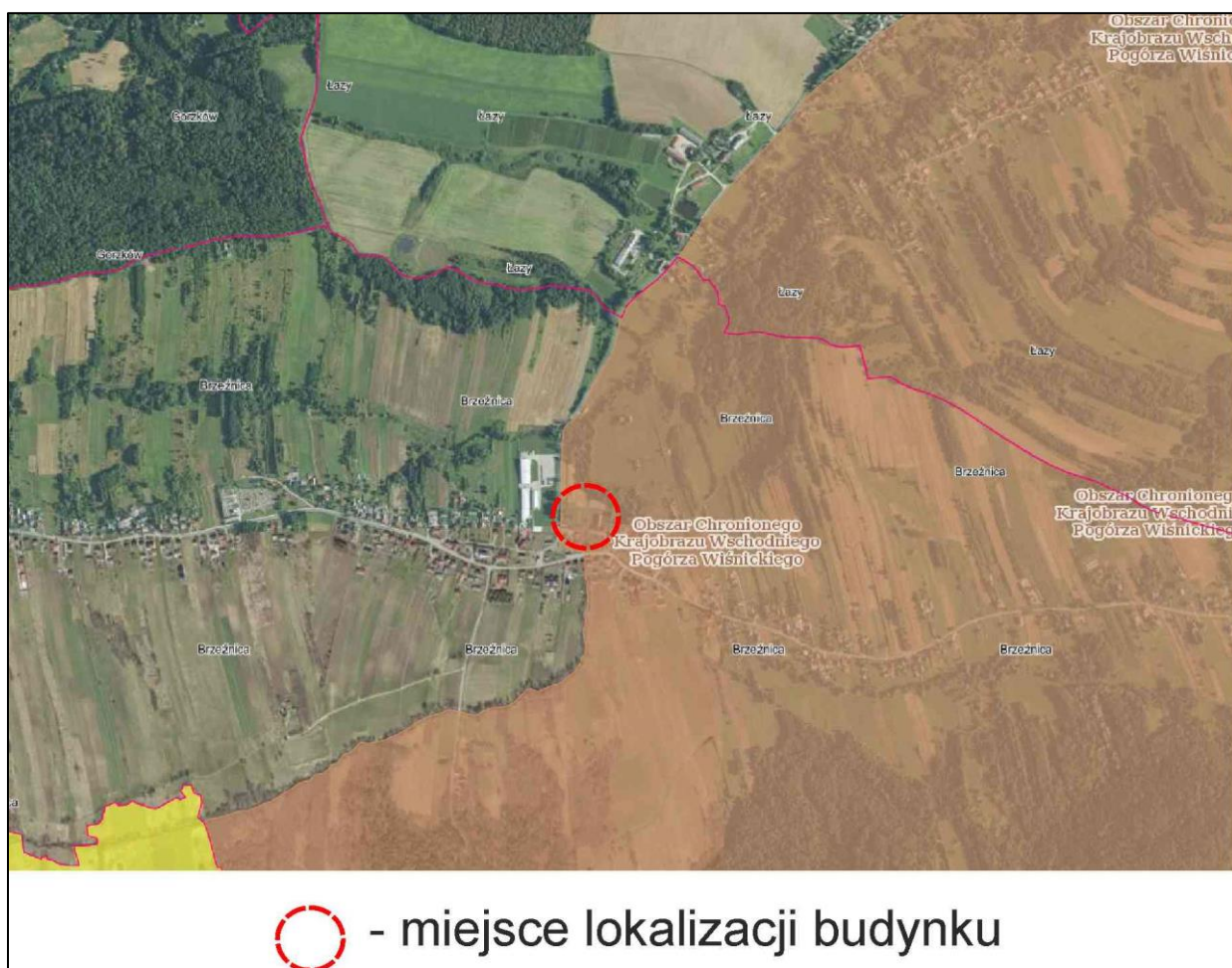
- od strony zachodniej – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna;
- od strony północnej – grunty rolne oraz zadrzewienia i zakrzaczenia wzdłuż potoku Gróbką;
- od strony wschodniej – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.
- od strony południowej – droga powiatowa 1443K oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Budynek szkoły jest to budynek trzykondygnacyjny, o powierzchnia zabudowy budynku wynoszącej około 733 m². Ściany budynku wykonane zostały w konstrukcji tradycyjnej, murowanej z cegły ceramicznej, bez izolacji termicznej. Dach o konstrukcji drewnianej, kryty blachą, bez izolacji termicznej. Stropy – typu ackermana ocieplone trocinami drzewnymi. Okna zewnętrzne PCV.

Budynek przeznaczony został do prac termomodernizacyjnych obejmujących w szczególności modernizację instalacji CO oraz ocieplenie ścian, stropu, ścian fundamentowych i piwnic.

5. Obszary chronione utworzone celem ochrony ornitofauny i chiropterofauny

Miejsce planowanego przedsięwzięcia zlokalizowane jest na granicy obszaru chronionego na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody, którym jest Obszaru Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego. Obszar ten zajmuje powierzchnię 29 942,23 ha i położony jest w województwie małopolskim na terenie gminy Rzeszawa, Brzesko, Wojnicz, Laskowa, Nowy Wiśnicz, Czychów, Gnojnik, Dębno, Zakliczyn, Bochnia (gmina wiejska) i Iwłowa. Cechuje go znaczne zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych, od żyznych i kwaśnych buczyn oraz jedlin poprzez grądy, sosnowo-dębowe bory, bory mieszane, po bory świeże i acidofilne mszyste jedliny i różnego rodzaju zbiorowiska łąkowe. Północne obrzeża Obszaru, stanowiące Próg Karpacki, bogate są w zbiorowiska kserotermiczne oraz ciepłolubne zespoły gradowe i zaroślowe.

Rysunek 1. Lokalizacja inwestycji względem obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody

Flora chroniona obszaru liczy 35 gatunków, w tym 25 podlegających ochronie całkowitej i 10 częściowej. Osobliwością przyrody nieożywionej składają się liczne wychodnie i odsłonięcia skalne odpornych piaskowców. Obszar wyróżnia się również nagromadzeniem zabytków kultury materialnej (zamki, kościoły). Powyższa mapa przedstawia lokalizację inwestycji względem granic obszaru.

Najbliższymi formami ochrony przyrody utworzonymi w celu ochrony gatunkowej chiropterofauny są:

- obszar Natura 2000 Nowy Wiśnicz PLH120048 położony w odległości około 4,3 km w kierunku południowym.

Najbliższymi obszarami chronionymi utworzonymi w celu ochrony ornitofauny są:

- obszar Natura 2000 Puszcza Niepołomska PLB120002 położony w odległości około 7,5 km w kierunku północno - zachodnim.

Z analizy terenowej oraz danych literaturowych można stwierdzić że obszar zamierzenia zlokalizowany jest poza terenami specjalnej ochrony poszczególnych gatunków ptaków i nietoperzy. Występujące tu osobniki reprezentowane są przez gatunki ptaków, charakterystycznych dla terenów wiejskich i podmiejskich.

6. Opis planowanych działań

Opisywany budynek przeznaczony został do prac remontowych, obejmujących wykonanie termomodernizacji, celem zmniejszenia energochłonności budynku. W ramach realizacji zamierzenia wykonane zostaną następujące prace:

- modernizacja instalacji CO (systemu grzewczego);
- ocieplenie stropu nadwieszzonego,
- ocieplenie ścian zewnętrznych oraz wewnętrznych do pomieszczeń nieogrzewanych,
- ocieplenie ścian fundamentowych oraz piwnic powyżej i poniżej gruntu;
- ocieplenie stropu nad parterem oraz lukarną.

Powyższe prace z uwagi na swoją skalę i charakterystykę, mogą mieć potencjalny wpływ na ornitofaunę i chiropterofaunę. W związku z powyższym dokonano szczegółowej oceny pod tym kątem. W szczególności z uwzględnieniem możliwości występowania miejsc lęgowych i bytowania chronionych gatunków zwierząt w obrębie elewacji i poddasza termomodernizowanego budynku.

7. Metodyka

Na potrzeby niniejszego opracowania wykonano dwie wizje terenowe w dniach 5 maja i 7 czerwca 2022 roku. Do wyszukiwania siedlisk ptaków i nietoperzy wykorzystano szereg metod o różnych zastosowaniach, skuteczności i ograniczeniach: oględzin

bezpośrednich oraz obserwacji aktywności ptaków i nietoperzy. Biorąc pod uwagę czas wykonywanych prac terenowych oraz różny okres występowania poszczególnych gatunków, powyższe metody umożliwiają sporządzenie opinii ornitologicznej oraz chiropterologicznej wskazującej w opracowaniu jedynie możliwe do stwierdzenia siedliska w okresie prowadzonych oględzin budynków. Dodatkowo na podstawie wiedzy i doświadczenia zostały wskazane potencjalne siedliska gatunków chronionych.

Sporządzenie opinii ornitologicznej oraz chiropterologicznej w oparciu o powyższe badania w danym okresie nie zapewnia pełnej wykrywalności, jednak umożliwia określenie atrakcyjności budynków objętych analizą w aspekcie ornitologicznym oraz chiropterologicznym

W przypadku ptaków poszukiwano ich gniazd na elewacjach oraz w szczelinach, a także śladów ich aktywności w postaci pobielen kałem lub śladów otarć ogona pod szczelinami. Obserwowano także aktywność ptaków przebywających w pobliżu budynku. W przypadku nietoperzy poszukiwano śladów odchodów na elewacjach oraz pod nimi, jak również śladów bytowania na poddaszu budynku.

8. Wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji

Obserwacje terenowe rozpoczęto od przeprowadzenia wizji na zewnątrz obiektu. Dokonano szczegółowej analizy elewacji budynku pod kątem śladów gniazdowania ptaków. Obserwacje prowadzono w trakcie sezonu lęgowego.

Jak można zaobserwować na załączonej dokumentacji fotograficznej, na elewacjach budynku nie ma dogodnych miejsc do gniazdowania ptaków. Zarówno elewacje, jak i pokrycie dachowe z blachy są w dobrym stanie technicznym, bez widocznych ubytków. Wąskie okapy dachowe i wnęki okien nie stwarzają korzystnych warunków gniazdowania oknówki. Nie zaobserwowano również żadnych znaczących wnęk, otworów lub półek, które mogły by być wykorzystywane przez zwierzęta.

W trakcie przeprowadzonych wizji wszystkie elewacje budynku, pozbawione były jakichkolwiek gniazd. W poszyciu dachowym nie stwierdzono widocznych otworów, które mogą być wykorzystywane jak miejsca migracji.

Dalsze obserwacje terenowe kontynuowane w obrębie istniejącego poddasza budynku. W celu pełnej weryfikacji stanu faktycznego, przeprowadzono szczegółową wizję poddasza, w czasie której poszukiwano śladów bytowania ptaków i nietoperzy. Poszukiwano wszelkich niezaobserwowanych z zewnątrz otworów, przez które zwierzęta mogły by się dostawać do środka. Na miejscu nie zaobserwowano otworów w pokryciu dachowym, które mogą być wykorzystywane przez ptaki i nietoperze. Istotne znaczenie ma fakt, że poddasze budynku wykorzystywane jest jako przestrzeń magazynowa. Wybraną dokumentację fotograficzną obiektu zestawiono poniżej.

Fot. 1. Elewacja południowa – wejście do budynku

Fot. 2. Elewacja południowa – wąskie okapy dachowe i wnęki okien

Fot. 3. Elewacja wschodnia

Fot. 4. Elewacja północno - wschodnia

Fot. 5. Elewacja północno - zachodnia

Fot. 6. Widok nieużytkowanego poddasza

W wyniku przeprowadzonych obserwacji na terenie wskazanego obiektu nie stwierdzono na zewnątrz budynku występowania miejsc gniazdowania ptaków, w tym jakichkolwiek pozostałości gniazd.

W pobliżu obiektu nie zaobserwowano gatunków ptaków zwyczajowo związanych z budynkami, takich jak oknówki zwyczajne (*Delichon urbicum*), jerzyki (*Apus apus*), wróble (*Passer domesticus*), kopciuszki (*Phoenicurus ochruros*), kawki (*Coloeus monedula*), bądź pustułki (*Falco tinnunculus*).

Budynek posiada nieocieplone strychy pod pokryciem dachowym. Nie stwierdzono występowania nieszczelności i ubytków w obrębie poszycia dachowego lub na jego połączeniu z konstrukcją murowaną, umożliwiających przedostawanie się zwierząt w tym ptaków i nietoperzy na teren poddasza. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie zaobserwowano śladów bytowania zwierząt. Nie zidentyfikowano żadnych ptasich gniazd oraz ich pozostałości. Na posadzce oraz belkach brak odchodów zwierzęcych oraz innych śladów świadczących o bytowaniu zwierząt. Czynnikiem warunkującym taki stan rzeczy jest w dużej mierze sposób użytkowania obiektu. Budynek szkoły jest intensywnie wykorzystywany w celach dydaktycznych. Powstające ubytki lub nieciągłości dachu są jedynie okresowe i podlegają systematycznym pracom remontowym. Poddasze budynku jest łatwo dostępne i użytkowane jako przestrzeń magazynowa.

9. Zalecenia do dalszego postępowania

Prace termomodernizacyjne polegać będą między innymi na wykonaniu ocieplenia stropu i ścian budynku. Większość robót prowadzonych będzie na zewnątrz przy użyciu typowych materiałów dociepleniowych. Z uwagi na brak stwierdzonych miejsc lęgowych ptaków jak również występujących nietoperzy, ryzyko niekorzystnego wpływu na ich lokalne populacje jest znikome. Niemniej jednak w czasie prowadzenia prac należy zwracać szczególną uwagę na możliwość gniazdowania oknówki zwyczajnej gdyż okapy dachowe oraz w wnęki okien stanowić mogą potencjalne miejsce ich gniazdowania. Należy również zwrócić uwagę na wszelkie niewykryte otwory w poszyciu celem wykluczenia możliwości zniszczenia potencjalnych gniazd. W przypadku napotkania jakiegokolwiek lęgu ptaków lub miejsca bytowania nietoperzy, prace należy przerwać a teren zabezpieczyć. Kolejno inwestor powinien wystąpić do Dyrekcji Ochrony Środowiska celem podjęcia kroków ochronnych oraz ustalenia dalszego trybu postępowania.

10. Proponowane działania kompensacyjne i ochronne

Planowane prace termomodernizacyjne zasadniczo nie wiążą się z niszczeniem miejsc lęgowych oraz bytowania ptaków i nietoperzy. W związku z powyższym nie ma konieczności stosowania działań kompensacyjnych.

11. Wymagane zezwolenia

Zgodnie z § 6. ust 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183), w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową wprowadza się m.in. zakaz niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień. Zgodnie z § 9 cytowanego rozporządzenia zakaz o którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 8 (...), nie dotyczy usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

W związku z realizacją planowanego przedsięwzięcia nie dojdzie do usuwania gniazd lub niszczenia siedlisk czy też miejsc bytowania chronionych gatunków zwierząt. Niemniej jednak istnieje potencjalna możliwość, że w czasie prowadzenia prac budowlanych zostaną odkryte gniazda ptasie czy też enklawy bytujących nietoperzy. W takim przypadku należy zwrócić się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie o wydanie zezwolenia na niszczenie gniazd lub siedlisk chronionych gatunków ptaków w trybie art. 56 ust 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.) oraz § 6. ust 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016 poz. 2183).

Opracował:

mgr inż. Witold Wójcik